

Облік

УДК 657.1:336.76:004.9(477)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17405640>

Фінансовий облік криптоактивів і токенів: класифікація, оцінка та розкриття інформації у звітності

Плекан Марія Володимирівна

кандидат економічних наук,

доцент, доцент кафедри обліку і аналізу,

Національний університет «Львівська Політехніка»,

вул. Митрополита андрея, 5, м. Львів, 79013

<https://orcid.org/0000-0003-2715-1290>

Прийнято: 07.10.2025 | Опубліковано: 21.10.2025

Анотація: *Стаття присвячена фінансовому обліку криптоактивів і токенів із акцентом на їхню класифікацію, методи оцінки та особливості розкриття інформації у фінансовій звітності. Мета дослідження полягає у з'ясуванні специфіки трактування криптоактивів у різних юрисдикціях, виявленні сучасних підходів до їх оцінки та аналізі проблем прозорості й порівнюваності звітності. У ході наукового дослідження використовувалися загальнонаукові методи пізнання: аналіз і синтез, індукція й дедукція, порівняння, узагальнення та системний підхід. Результати дослідження показують, що сутність криптоактивів і токенів полягає в їхній багатофункціональності та здатності виконувати різні економічні ролі залежно від умов використання. Зроблено висновок, що в міжнародній практиці, зокрема відповідно до регламенту MiCA, криптоактиви поділяються на три основні групи: токени електронних грошей, токени з посиланням на активи та*

інші криптоактиви, що охоплюють криптовалюти, утилітарні токени й NFT. Показано, що у сфері оцінки криптоактивів сучасна практика базується на положеннях міжнародних стандартів бухгалтерського обліку і включає різні підходи: історичну собівартість, справедливу вартість через прибутки/збитки або через інший сукупний дохід, а також модель собівартості та переоцінки за МСФЗ. Висвітлено, що висока волатильність ринку підвищує релевантність моделей на основі справедливої вартості, проте вони створюють ризики для стабільності фінансових результатів. Доведено, що запровадження у США стандарту ASU 2023-08 стало ключовим кроком до адекватного відображення вартості криптоактивів, оскільки воно забезпечило можливість визнавати як прибутки, так і збитки від зміни їх ціни. Практичне значення дослідження полягає у можливості використання його результатів для вдосконалення методичних підходів до обліку, оцінки та звітності щодо криптоактивів у національній і міжнародній практиці.

Ключові слова: *криптоактиви, токени, класифікація, оцінка, звітність*

Financial accounting of crypto assets and tokens: classification, valuation and disclosure in reporting

Plekan Mariia Volodymyrivna

PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Accounting and Analysis,
National University «Lviv Polytechnic»,
St. Metropolitan Andrey, 5, Lviv, 79013,
<https://orcid.org/0000-0003-2715-1290>

Abstract: The article focuses on the financial accounting of crypto assets and tokens with an emphasis on their classification, valuation methods, and disclosure

specifics in financial reporting. The purpose of the study is to identify the peculiarities of interpreting crypto assets in different jurisdictions, to outline modern approaches to their valuation, and to analyze the challenges of transparency and comparability of reporting. The research employed general scientific methods of cognition: analysis and synthesis, induction and deduction, comparison, generalization, and a systematic approach. The findings show that the essence of crypto assets and tokens lies in their multifunctionality and ability to perform different economic roles depending on the context of use. It is concluded that in international practice, particularly under the MiCA regulation, crypto assets are divided into three main groups: electronic money tokens, asset-referenced tokens, and other crypto assets, which include cryptocurrencies, utility tokens, and NFTs. The study demonstrates that in the field of crypto asset valuation, current practice is based on the provisions of international accounting standards and includes various approaches: historical cost, fair value through profit or loss, fair value through other comprehensive income, as well as cost and revaluation models under IFRS. It is highlighted that the high volatility of the market increases the relevance of fair value-based models, although they create risks for the stability of financial results. It is proven that the introduction of ASU 2023-08 in the United States became a crucial step toward adequate reflection of crypto asset value, as it enabled the recognition of both gains and losses from price changes. The practical significance of the study lies in the possibility of applying its findings to improve methodological approaches to accounting, valuation, and reporting of crypto assets in both national and international practice.

Keywords: crypto assets, tokens, classification, valuation, reporting.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток фінансових ринків характеризується зростанням ролі криптовалют та токенів як нової форми цифрових активів, що дедалі активніше інтегруються у глобальну економіку. Криптоактиви вже не розглядаються виключно як інструмент для

альтернативних розрахунків чи спекулятивних інвестицій — вони стають об'єктами корпоративних портфелів, інвестиційних стратегій і навіть частиною офіційних регуляторних політик. Прикладом є Tesla, Inc., яка однією з перших серед публічних компаній США інвестувала у Bitcoin, класифікувавши його як нематеріальний актив і розкриваючи у фінансовій звітності за статтею «Digital assets». Такий досвід продемонстрував як потенціал цифрових активів у корпоративних фінансах, так і труднощі їхнього відображення у звітності, пов'язані з волатильністю вартості та відсутністю уніфікованих стандартів [13].

Знаковою подією стало ухвалення Радою зі стандартів фінансового обліку США (FASB) стандарту ASU 2023-08, що запровадив оцінку криптовалют за справедливою вартістю з відображенням змін у звіті про фінансові результати. Це рішення дало змогу усунути проблему невизнаних нереалізованих прибутків і забезпечити користувачів фінансової звітності більш релевантною інформацією про стан цифрових активів [10]. Водночас у Європейському Союзі важливим кроком стало ухвалення Регламенту (ЄС) 2023/1114 «Про ринки віртуальних активів» (Markets in Crypto-assets, MiCA), який набув чинності у 2024 році і став першою спробою створити уніфіковану систему регулювання цифрових активів у межах ЄС [12].

Попри ці досягнення, у більшості країн світу фінансовий облік криптовалют і токенів залишається проблемним питанням через відсутність єдиних підходів до класифікації, оцінки та розкриття інформації у звітності. Різні підходи до трактування економічної сутності криптоактивів призводять до розбіжностей у відображенні подібних операцій, що ускладнює порівнюваність звітності та знижує прозорість фінансової інформації. У цьому контексті науковий аналіз сучасних підходів до обліку криптоактивів, їхньої класифікації, методів оцінки та практики розкриття інформації є необхідним для вироблення рекомендацій щодо гармонізації національних систем обліку з міжнародними стандартами.

Таким чином, питання обліку криптоактивів є актуальною як для наукової думки, так і для практики темою, адже вона знаходиться на перетині фінансового менеджменту, бухгалтерського обліку та правового регулювання цифрових технологій.

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій. Питання фінансового обліку криптоактивів і токенів, зокрема їх класифікації, оцінки та розкриття у звітності, є досить широко представленим як у вітчизняній, так і в зарубіжній науковій літературі. Значний внесок у розробку цієї проблематики зробили вітчизняні науковці, серед яких В. Гавриленко, Ю. Крот, А. Ткаченко, А. Міщенко [2] та М. Федик [6], які акцентували на міжнародних підходах до фінансового й податкового обліку віртуальних активів та шляхах їх імплементації в Україні. А. Макурін [4] розглянув місце криптовалютних активів у системі фінансового обліку, а А.С. Стовпова [5] запропонувала мультикласову модель обліку криптовалют, що дозволяє підвищити якість розкриття інформації. Важливим є і дослідження Т. Яцика [8], який приділив увагу обліку токенів під час ICO. У зарубіжній літературі помітний внесок зробили М. Luo та S. Yu [11], які проаналізували специфіку відображення криптовалют у фінансовій звітності, а також FASB [10], що запропонував стандартизовані підходи до обліку криптоактивів. Серед практико-орієнтованих джерел варто відзначити огляди В. DeChesare [9] та регуляторні акти ЄС [12], які задають нормативну основу для ринку.

Водночас, попри значну кількість літератури з цього питання, все ще бракує систематизованого підходу до класифікації та оцінки криптоактивів у міжнародному та національному контекстах. Саме тому в межах дослідження інформацію було проаналізовано, погруповано та узагальнено відповідно до теми роботи.

Мета дослідження полягає у науковому обґрунтуванні теоретичних і практичних засад фінансового обліку криптоактивів і токенів, зокрема у

визначенні підходів до їх класифікації, методів оцінки та особливостей розкриття інформації у фінансовій звітності.

Виклад основного матеріалу. Фінансовий облік криптоактивів і токенів нині перебуває в умовах правової невизначеності, що значною мірою ускладнює їх класифікацію, оцінку та порядок розкриття інформацій. Як показало дослідження регулювання цифрових активів в Україні, держава перебуває на етапі формування власного підходу до легалізації та обліку віртуальних активів. Попри ухвалення Закону України «Про віртуальні активи» у 2021 році, він досі не набув чинності через відсутність узгоджених змін до Податкового кодексу та розбіжності між потенційними регуляторами. У 2025 році Верховна Рада здійснила спробу актуалізувати правове регулювання, запропонувавши законопроект, який передбачає оподаткування криптовалюти за моделлю цінних паперів у момент конвертації у фіатну валюту. Однак відсутність податкових пільг та неузгодженість із положеннями Регламенту ЄС 2023/1114 (MiCA) викликали критику серед учасників ринку, а також з боку НКЦПФР, зокрема щодо автоматичної авторизації токенів та конфлікту повноважень між Мінцифрою, НБУ і самою Комісією. Таким чином, законодавчі новації потребують суттєвого доопрацювання та адаптації до європейських стандартів, що створює істотні труднощі для практики бухгалтерського обліку [12].

На теперішній час криптовалюта в Україні не має визначеного правового статусу, а отже, відсутня нормативна база для її класифікації та регулювання операцій. Державна податкова служба України надала лише окремі роз'яснення щодо оподаткування доходів фізичних осіб від продажу криптоактивів, які трактуються як іноземний дохід у випадку, якщо джерело виплати знаходиться за кордоном. Зокрема, у листі ДПС зазначено: «Дохід, отриманий фізичною особою від продажу віртуального активу, включається до загального річного оподатковуваного доходу як іноземний дохід, якщо джерело виплати цього доходу є іноземним» [3]. Водночас платник податку зобов'язаний включити такі

доходи до податкової декларації та сплатити податок за стандартною ставкою 18% ПДФО і 1,5% військового збору [3]. Однак неврегульованим залишається питання щодо декларування наявних криптоактивів у фізичних і юридичних осіб та доходів, отриманих у криптовалюті без їх конвертації у фіатні кошти. Ситуація ускладнюється тим, що чинна форма декларації передбачає відображення доходу виключно в національній валюті – гривні, при цьому Національний банк України не встановлює офіційних курсів гривні до криптовалют, оскільки не визнає їх платіжним засобом. Відтак, здійснити перерахунок і задекларувати дохід у криптовалюті без продажу за фіат є технічно неможливим, що зумовлює правову прогалину у сфері податкового та бухгалтерського обліку [3].

Таким чином, нинішній стан фінансового обліку криптоактивів в Україні характеризується нормативною фрагментарністю, розбіжностями між регуляторами та відсутністю єдиної системної моделі класифікації й оцінки. Це ставить на порядок денний завдання адаптації вітчизняної нормативної бази до європейських практик, насамперед MiCA, а також розробки уніфікованих підходів до податкового обліку й фінансової звітності, які забезпечать прозорість і передбачуваність ринку криптоактивів.

З огляду на актуальність MiCA для майбутньої української нормативної бази, доцільно проаналізувати класифікацію віртуальних активів, яку він пропонує. У межах цього документа використовується термін «криптоактиви» (crypto-assets), що охоплює три основні категорії. До першої групи належать токени електронних грошей (E-money tokens, EMTs), які прив'язані до офіційної валюти, наприклад долара США чи євро, та виконують функції цифрових грошей. Вони призначені для здійснення платежів та характеризуються стабільною вартістю. Друга група — це токени з посиланням на активи (Asset-referenced tokens, ARTs), ціна яких забезпечується прив'язкою до фіатних валют, кошика активів чи товарів, зокрема золота. Їхнє призначення полягає у зниженні

волатильності та збереженні вартості. Найбільш широка категорія охоплює інші криптоактиви (Other crypto-assets), які не підпадають під визначення EMTs чи ARTs. Це утилітарні токени, класичні криптовалюти, NFT та інші цифрові інструменти, що виконують функції доступу до сервісів, інвестиційних активів чи підтвердження прав власності [12].

Таблиця 1

Класифікація криптоактивів згідно MiCA

Категорія	Опис	Приклади
Токени електронних грошей (E-money tokens, EMTs)	Цифрові токени, що мають стабільну вартість завдяки прив'язці до фіатних валют (наприклад, долара США чи євро). Виконують функцію цифрового еквівалента грошей для розрахунків.	USDT (Tether), USDC, EURC та інші
Токени з посиланням на активи (Asset-referenced tokens, ARTs)	Криптоактиви, що забезпечені або прив'язані до реальних активів (золото, кошик валют тощо). Призначені для зниження волатильності та слугують засобом збереження вартості.	DAI, Pax Gold (PAXG), Diem (ex-Libra) та інші
Інші криптоактиви (Other crypto-assets)	Різноманітні токени та криптовалюти, які не підпадають під категорії EMTs чи ARTs. Вони можуть виконувати утилітарні функції, бути інвестиційними активами або слугувати цифровими сертифікатами власності.	• Утилітарні токени (BNB, UNI, Filecoin) • Класичні криптовалюти (Bitcoin, Ethereum, Litecoin) • NFT (невзаємозамінні токени) • Токени доступу до сервісів

Примітка: систематизовано автором на основі [12]

Важливо зазначити, що класифікація криптоактивів має прямий вплив на їх бухгалтерське відображення. Так, якщо підприємство утримує криптовалюту для продажу у звичайному ході діяльності, вона може обліковуватися як запаси. У випадку утримання з інвестиційною метою або для довгострокового збереження такі активи доцільно визнавати нематеріальними активами. Власне, у міжнародній та українській практиці найчастіше криптовалюти класифікують саме як нематеріальні активи, що зумовлено відсутністю фізичної форми та невизначеним строком корисності. У той самий час криптовалюти поєднують

риси кількох економічних категорій, а отже, можуть набувати різного статусу в обліку залежно від мети їх використання [5].

Систематизація сутнісних ознак криптовалют свідчить, що вони можуть виконувати функції грошей або еквівалентів грошових коштів, класифікуватися як грошові документи, запаси чи готова продукція (наприклад, у разі майнінгу), визнаватися нематеріальними активами або частково трактуватися як фінансові інструменти, подібні до цінних паперів. Така багатофункціональність пояснює складність їх уніфікованої класифікації та обліку. Водночас у практичному вимірі криптовалюти та токени визначаються як нематеріальні цифрові активи, існування яких підтверджується у децентралізованих електронних системах із криптографічним захистом. В Україні вони можуть використовуватися не лише для торгівлі чи розрахунків, а й як об'єкти капітальних інвестицій, зокрема при формуванні статутного капіталу підприємств [1].

Таблиця 2

Сутнісні ознаки криптовалют

Ознака	Сутність у бухгалтерському обліку
Гроші / еквіваленти грошових коштів	Виконують функції розрахунку й накопичення вартості; використовуються як платіжний засіб.
Грошові документи	Аналог токенів, що застосовуються для оплати послуг (подібно до талонів чи марок).
Запаси (товари)	Використовуються для перепродажу з метою отримання прибутку.
Готова продукція	Отримуються внаслідок майнінгу, розглядаються як результат виробничої діяльності.
Нематеріальні активи	Немонетарні ідентифіковані активи без фізичної форми, можуть слугувати цифровим підтвердженням угод.
Фінансові інструменти	Подібні до цінних паперів (ICO $\approx$ IPO), проте не повністю відповідають визначенню через відсутність контрактних зобов'язань.

Примітка: систематизовано автором на основі джерела [5]

Криптовалюти та токени визначаються як нематеріальні цифрові активи. Їхнє існування підтверджується у децентралізованих електронних системах із криптографічним захистом даних. Операції з криптовалютами відзначаються високим рівнем безпеки та прозорості. В Україні власники криптовалют і токенів

можуть здійснювати їхню торгівлю, використовувати як засіб платежу під час придбання окремих товарів і послуг. Крім того, ці активи можуть розглядатися як капітальні інвестиції та використовуватися для формування статутного капіталу підприємства [1].

Перехід від класифікації криптоактивів до їхньої оцінки є логічним кроком, оскільки саме обраний підхід до класифікації визначає подальший порядок визнання та вимірювання у фінансовій звітності. Криптовалюти, як і інші цифрові активи, не мають універсального режиму обліку, а тому їхня оцінка залежить від економічної сутності, мети придбання та використання, а також від наявності активного ринку. Відповідно до Концептуальної основи фінансової звітності, актив визнається тоді, коли він здатен приносити майбутні економічні вигоди, а його вартість може бути достовірно визначена [8]. Саме ці критерії дозволяють віднести криптовалюту до активів суб'єкта господарювання, адже вона може бути використана для обміну, погашення зобов'язань, розподілу між власниками чи у виробничій діяльності [4].

Особливе значення для оцінки має динамічність вартості криптовалют. Вони характеризуються високою волатильністю, але при цьому на біржах постійно доступна інформація про їх ринкову ціну, що робить можливим визначення справедливої вартості на конкретну дату. У бухгалтерському обліку це реалізується через процедуру фіксації вартості активів у момент складання балансу. Автоматизовані інформаційні системи додатково фіксують час відображення операцій, що забезпечує прозорість і відтворюваність даних [4].

Окремий сегмент криптовалютного ринку — первинне розміщення монет (ICO), що становить специфічну форму залучення інвестицій. У такому випадку оцінка токенів залежить від їхньої економічної природи: чи виступають вони фінансовим інструментом, інструментом капіталу чи правом на товари або послуги. Більшість токенів ICO не відповідають визначенню інструментів капіталу за МСБО 32, оскільки не надають права на залишкову частку в активах

підприємства, дивіденди чи ліквідаційний дохід. Водночас їхні характеристики можуть підпадати під дію МСФЗ 15 «Дохід від договорів з клієнтами» або МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи», залежно від умов контрактів та «білих книг» [8].

З урахуванням цього, у фінансовому обліку виокремлюють кілька моделей оцінки криптовалют. У практиці можна застосовувати як традиційні бухгалтерські підходи (історична вартість), так і міжнародні стандарти (справедлива вартість, моделі собівартості та переоцінки). Нижче наведено систематизацію моделей оцінки криптовалют із урахуванням їхніх особливостей.

Таблиця 3

Моделі оцінки криптовалют у фінансовому обліку

Модель	Суть застосування	Переваги	Недоліки
Історична вартість	Використовується для запасів і готової продукції	Простота застосування: актив відображається за первісною вартістю; зміни ринкової вартості не впливають на результат	Якщо ринкова вартість суттєво відрізняється, баланс не відображає реальної ціни
Історична вартість з торговельною націнкою	Для запасів і готової продукції	Відображає додану вартість у вигляді націнки; відповідає вимогам НП(С)БО 9	Складніший облік; середній відсоток націнки не відображається у балансі
Справедлива вартість через прибутки/збитки	Для інвестиційної нерухомості, валюти, цінних паперів	Відображає реальну ринкову вартість; підходить для ліквідних активів	Коливання вартості впливають на фінансовий результат; можливе спотворення прибутку
Справедлива вартість через інший сукупний дохід	Для основних засобів, нематеріальних активів, інвестицій у капітал	Відображає актуальну ринкову вартість; не впливає на чистий фінрезультат	Непридатна для швидколіквідних активів; коливання вартості не відображаються у звіті про прибутки/збитки

Примітка: систематизовано автором на основі джерела [5]

Висока волатильність ринку криптовалют робить застосування моделі справедливої вартості через прибутки та збитки ризикованим, адже це може суттєво змінювати оподатковуваний фінансовий результат. Натомість використання справедливої вартості через інший сукупний дохід дозволяє уникнути впливу коливань ринку на показники прибутковості, відображаючи зростання вартості у складі додаткового капіталу.

У міжнародній практиці (МСФЗ) відсутні спеціальні положення для оцінки криптоактивів, тому зазвичай застосовуються підходи до нематеріальних активів — модель собівартості та модель переоцінки (табл.4)

Таблиця 4

Підходи до оцінки нематеріальних активів за МСФЗ

Модель	Сутність	Особливості застосування
Модель собівартості (Cost model)	Первісне визнання за собівартістю, далі – з урахуванням амортизації та збитків від зменшення корисності	Використовується, якщо відсутній активний ринок; більш консервативний підхід
Модель переоцінки (Revaluation model)	Оцінка за справедливою вартістю на дату переоцінки з урахуванням амортизації та знецінення	Можлива лише за наявності активного ринку; дозволяє відображати актуальну ринкову ціну

У практиці більшість компаній обирають модель собівартості, навіть попри суттєві коливання ринкових цін. Це означає, що зростання вартості криптовалют не відображається у фінансовій звітності до моменту реалізації активів, тоді як зниження ціни обов'язково відображається у вигляді збитків від знецінення [11]. Така асиметрія створює додаткові труднощі для користувачів звітності, адже баланс може не відображати реального економічного становища компанії, що володіє криптовалютами активами.

Розкриття інформації про криптоактиви у фінансовій звітності є одним із найбільш проблемних аспектів сучасного бухгалтерського обліку. Відсутність уніфікованих стандартів та спеціалізованих методичних рекомендацій призвела до того, що підприємства застосовують різні підходи до відображення і

розкриття даних про криптовалюти. Це, у свою чергу, зумовлює відмінності у трактуванні подібних економічних операцій та породжує труднощі у забезпеченні порівнюваності фінансових звітів.

Застосування різних класифікацій криптовалют безпосередньо впливає на характер розкриття інформації. Наприклад, у випадку, коли криптовалюта визнається запасами, у фінансовій звітності підприємство може відобразити результат майнінгу у натуральному вимірі — видобуток 2,5 БСН. Якщо ж криптовалюта відображається як інвестиційний актив, інформація у звітності трансформується у вартісний вираз — активи на суму 550 доларів США за станом на певну дату [4]. Така різноспрямованість у підходах створює неоднозначність у визначенні доходів та формуванні грошових потоків.

Згідно з Концептуальною основою фінансової звітності, актив має розкриватися у звітах таким чином, щоб користувачі могли зрозуміти, яким чином він приносить економічні вигоди у майбутньому [8]. Для криптовалют це особливо важливо через їхню волатильність і багатофункціональність. У звітності необхідно не лише показати вартість активів на дату балансу, але й пояснити обрану модель оцінки (історична собівартість, справедлива вартість через прибутки/збитки чи інший сукупний дохід), а також надати розкриття щодо ризиків, пов'язаних із знеціненням чи різкими коливаннями ціни [5; 11].

Важливим є й те, що підприємства, які залучають інвестиції через первинне розміщення монет (ICO), повинні у звітності відображати природу токенів, умови контрактів та характер прав і зобов'язань, що виникають між емітентом і власниками токенів. Якщо токени відповідають умовам договору з клієнтом, то інформація має розкриватися відповідно до МСФЗ 15, із зазначенням доходів від емісії. У випадках, коли токени утворюють зобов'язання або забезпечення, вони мають бути відображені відповідно до МСБО 37 [8].

Розкриття інформації у звітності також тісно пов'язане з проблемою управління прибутком. В умовах різних методів обліку керівництво може

здійснювати маневрування фінансовими показниками для формування бажаного іміджу компанії перед інвесторами чи контрагентами. Це може виявлятися як у завищенні, так і у заниженні доходів шляхом вибору тієї чи іншої моделі оцінки або класифікації криптовалют [4]. Тому особливого значення набуває прозорість облікової політики підприємства, а також розкриття у примітках до фінансової звітності підстав для класифікації, методів оцінки та основних ризиків, пов'язаних із володінням криптоактивами.

Сучасна практика розкриття інформації щодо криптовалют характеризується різноманітністю та високим рівнем суб'єктивності, що знижує порівнюваність і прозорість звітності. Для гармонізації необхідним є впровадження єдиних стандартів, які визначатимуть вимоги до класифікації, оцінки та обов'язкових розкриттів у фінансовій звітності, з урахуванням положень міжнародних стандартів та європейського регламенту MiCA.

Проблематика обліку криптоактивів залишається актуальною навіть попри поступові зрушення у сфері міжнародних стандартів. Хоча ухвалення у США нових правил FASB щодо оцінки віртуальних активів за справедливою вартістю з 2025 р. стало важливим кроком уперед [10], більшість труднощів у глобальному масштабі зберігаються. Передусім відсутній уніфікований підхід у межах МСФЗ та національних стандартів, що призводить до значної варіативності у трактуванні й розкритті операцій із криптовалютами. Це породжує ризики для порівнюваності фінансової інформації та ускладнює ухвалення управлінських і інвестиційних рішень.

Іншою ключовою проблемою є волатильність вартості криптовалют. Навіть якщо компанії відображають їх за справедливою вартістю, різкі коливання ціни безпосередньо впливають на фінансовий результат, що може спотворювати оцінку стабільності підприємства. Крім того, значним викликом залишається документальне оформлення операцій: більшість транзакцій у блокчейні не супроводжується традиційними первинними документами, такими

як рахунки чи акти. Це ускладнює аудит, а також перевірку достовірності даних для регуляторних цілей.

Не менш важливою проблемою є комісії за транзакції, які необхідно правильно класифікувати і відображати у бухгалтерському обліку, щоб уникнути викривлення собівартості чи результатів діяльності. Водночас високий рівень анонімності криптовалютних операцій створює ризики для прозорості фінансової діяльності та контролю за походженням коштів. Це питання особливо критичне у контексті дотримання вимог боротьби з відмиванням доходів та фінансуванням тероризму (табл.5).

Таблиця 5

Основні проблеми бухгалтерського обліку криптовалют у сучасних
умовах

№	Проблема	Сутність
1	Відсутність єдиних стандартів	Не існує уніфікованих міжнародних правил для оцінки та відображення криптовалют; різні країни застосовують різні моделі.
2	Волатильність курсу	Значні коливання вартості ускладнюють стабільне відображення активів та можуть спотворювати фінансові результати.
3	Комісії та збори	Кожна транзакція супроводжується комісіями, які потребують коректного бухгалтерського розподілу.
4	Документування	Транзакції у блокчейні здебільшого не мають класичних первинних документів, що ускладнює аудит та підтвердження операцій.
5	Анонімність контрагентів	Високий рівень анонімності обмежує можливість перевірки походження коштів і створює ризики для прозорості діяльності.

Примітка: систематизовано на основі джерел [7,9,10]

Таким чином, навіть у світлі нових ініціатив FASB та прагнення до гармонізації з MiCA, глобальна практика бухгалтерського обліку криптовалют стикається з низкою невирішених проблем. Їх подолання потребує не лише технічних рішень у межах стандартів фінансової звітності, але й розробки комплексної регуляторної бази, яка забезпечить прозорість, контроль і водночас відповідатиме специфіці цифрових активів.

Висновки. Сутність криптоактивів і токенів полягає у їхній багатофункціональності та здатності виконувати різні економічні ролі залежно від контексту використання. У міжнародній практиці (зокрема відповідно до МіСА) криптоактиви поділяються на три основні групи: токени електронних грошей, токени з посиланням на активи та інші криптоактиви, що охоплюють криптовалюти, утилітарні токени й NFT. В Україні ж відсутність чіткої нормативної бази зумовлює неоднозначність класифікації, через що криптовалюти здебільшого трактуються як нематеріальні активи з невизначеним строком корисності. Такий підхід відповідає їх цифровій природі, однак не враховує всіх можливих варіантів їхнього економічного використання.

Щодо оцінки, сучасна бухгалтерська практика демонструє різні підходи, що ґрунтуються на міжнародних стандартах: історична собівартість, справедлива вартість через прибутки/збитки чи через інший сукупний дохід, а також модель собівартості та переоцінки за МСФЗ. Висока волатильність ринку робить моделі на основі справедливої вартості більш релевантними, проте вони водночас створюють ризики для стабільності фінансових результатів. Запровадження у США стандарту ASU 2023-08 стало ключовим кроком у напрямі адекватного відображення вартості криптоактивів, оскільки дозволило визнавати як збитки, так і прибутки від зміни їхньої ціни. Це підтверджує тенденцію до поступового переходу від консервативної моделі собівартості до більш прозорої моделі справедливої вартості.

У фінансовій звітності основною проблемою залишається відсутність уніфікованих правил розкриття інформації про криптоактиви, що призводить до різноманітності у підходах підприємств і знижує порівнюваність даних. Класифікація криптовалют як запасів, інвестиційних чи нематеріальних активів безпосередньо впливає на формат розкриття, а отже, й на сприйняття фінансового стану компанії користувачами звітності. Важливим кроком до гармонізації виступає вимога прозорості приміток — зазначення методів оцінки,

ризиків, умов випуску та економічної природи токенів. У цьому контексті регламент MiCA та нові правила FASB можуть стати основою для формування єдиних підходів до розкриття інформації, що сприятиме підвищенню довіри інвесторів і розвитку ринку криптоактивів.

Список використаних джерел

1. Ворожбітова Х. Бухгалтерський облік криптовалюти та токенів в Україні. Prikhodko.com.ua, 2025. URL: <https://prikhodko.com.ua/poslугy/buhgalterskyj-autsorising/buhgalterskyj-autsorsyng-dlya-it/buhgalterskyj-oblik-kryptovalyuty-ta-tokeniv-v-ukrayini/>
2. Гавриленко В., Крот Ю., Ткаченко А., Міщенко А. Фінансовий та податковий облік і контроль віртуальних активів: новітні міжнародні практики та шляхи їх імплементації в Україні. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: економічні науки*, 2025, т. 26, №75(2). DOI: [https://doi.org/10.24025/2306-4420.75\(2\).2025.338803](https://doi.org/10.24025/2306-4420.75(2).2025.338803)
3. Клименко М. Правовий статус криптовалюти в Україні: що потрібно знати інвесторам та підприємцям. *Лігазакон*, 2025. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/236252_pravoviy-status-kriptovalyuti-v-ukran-shcho-potrбно-znati-nvestoram-ta-pdprimtsyam
4. Макурін А. Криптовалютні активи у системі фінансового обліку. *Проблеми економіки*, 2020, №3(45), 184. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kriptovalyutni-aktivi-u-sistemi-finansovogo-obliku>
5. Стовпова А.С. Мультикласова модель обліку криптовалют як основа достовірного (правдивого) розкриття інформації про них у фінансовій звітності суб'єктів господарювання. *Інвестиції: практика та досвід*, 2021, №10, 83–88. DOI: 10.32702/2306-6814.2021.10.83

6. Федик, М. Економічна інтеграція та співпраця в умовах глобалізації. *Публічне управління та політика*, 2025. 1(5), 21–28. DOI: <https://doi.org/10.70651/3041-2498/2025.1.03>
7. Як правильно вести облік криптовалютних операцій. Ybcase.com, 2025. URL: <https://ybcase.com/ua/company-services/corporate-services/kak-pravilno-vesti-buhgalterskij-ucet-kriptovalutnyh-operacij-cto-vazno-znat>
8. Яцик Т. Фінансовий облік крипто-токенів під час первинного розміщення монет (ICO). *Молодий вчений*, 2020, №2(78), 50–53. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-2-78-11>
9. DeChesare B. Cryptocurrency accounting: The full guide. Mergers & Inquisitions, 2024. URL: <https://mergersandinquisitions.com/cryptocurrency-accounting/>
10. FASB. FASB issues standard to improve the accounting for and disclosure of certain crypto assets. FASB.org, 2023. URL: <https://www.fasb.org/news-and-meetings/in-the-news/fasb-issuesstandard-to-improve-the-accounting-for-and-disclosure-of-certain-crypto-assets-397718>
11. Luo M., Yu S. Financial reporting for cryptocurrency. *Review of Accounting Studies*, 2024, 29, 1707–1740. DOI: 10.1007/s11142-022-09741-w
12. Regulation (EU) 2023/1114 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2023 on markets in crypto-assets, and amending Regulations (EU) No 1093/2010 and (EU) No 1095/2010 and Directives 2013/36/EU and (EU) 2019/1937. Eur-lex.europa.eu, 2023. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/1114/oj>
13. Tesla, Inc. Q4 2021 Update. Tesla.com, 2022. URL: <https://digitalassets.tesla.com/teslacontents/image/upload/IR/TSLA-Q4-2021-Update>
14. United Nations Department of Economic and Social Affairs. *Report on the Challenges which Digital Assets Pose for Tax Systems*. 2023. Режим доступу: URL: <https://financing.desa.un.org/sites/default/files/2023->

03/Report%20Challenges%20of%20Digital%20Assets%20for%20Tax%20Systems.pdf (дата звернення: 10.09.2025).

15. Urquhart A. Cryptocurrency research: future directions. *The European Journal of Finance*, 2024. DOI: 10.1080/1351847X.2023.2284186. Режим доступу: URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1351847X.2023.2284186>